II KK 429/22

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Zbigniew Kapiński (przewodniczący)
SSN Małgorzata Bednarek
SSN Paweł Kołodziejski (sprawozdawca)

Protokolant Olga Tyburc - Żelazek

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie M.P.
skazanego z art. 300 § 2 k.k. i in.
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 26 lipca 2023 r.,
kasacji wniesionej przez obrońcę
od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt IX Ka 826/20
zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie
z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt V K 707/19,

1. uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do M.P. i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.
2. zarządza zwrot M.P. uiszczonej przez niego opłaty od kasacji w kwocie 450 zł (czterysta pięćdziesiąt) złotych.

(P.B.)

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, wyrokiem z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt V K 707/19 uznał M.P., w ramach zarzucanych mu aktem oskarżenia czynów, za winnego tego, że:

1. w okresie od dnia 20 maja 2011 r. do dnia 31 maja 2011 r. w nieustalonym miejscu, działając z góry powziętym zamiarem w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyroku zaocznego z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03 udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela T. S.A. poprzez ukrycie składników swojego majątku zagrożonych zajęciem – środków pieniężnych pochodzących z umowy pożyczki z dnia 20 maja 2011 r. w kwocie 131.786 zł poprzez doprowadzenie do przelania ich na konto [...] zarejestrowane na dane H.P. a faktycznie użytkowane przez niego oraz na rzecz P. sp. z o.o. tytułem spłaty wierzytelności których był faktycznym beneficjentem, tj. przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r., za które na podstawie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 37b k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. 35 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r. wymierzył mu karę 1 miesiąca pozbawienia wolności oraz karę 8 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (pkt I);
2. w okresie od dnia 16 sierpnia 2011 r. do dnia 30 sierpnia 2011 r., w nieustalonym miejscu, działając z góry powziętym zamiarem w celu w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyroku zaocznego z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03 udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela T. S.A. poprzez ukrycie składników swojego majątku zagrożonych zajęciem – środków pieniężnych pochodzących z umowy pożyczki z dnia 17 sierpnia 2011 r. w kwocie 196.376 zł poprzez doprowadzenie do przelania ich na konto [...] zarejestrowane na dane H.P. a faktycznie użytkowane przez niego oraz na rzecz M. sp. z o.o. tytułem spłaty wierzytelności których był faktycznym beneficjentem, tj. przestępstwa z

art. z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r., za które na podstawie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 37b k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. z art. 35 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r. wymierzył mu karę 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę 1 roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (pkt II);

3. w okresie od dnia 12 czerwca 2012 r. do dnia 30 czerwca 2012 r. w nieustalonym miejscu, działając z góry powziętym zamiarem, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V gospodarczy – wyroku zaocznego z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03 udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela T. S.A. poprzez ukrycie składników swojego majątku zagrożonych zajęciem – środków pieniężnych pochodzących z umowy pożyczki z dnia 27 czerwca 2012 r. na kwotę 199.343 zł poprzez doprowadzenie do przelania ich na konto [...] zarejestrowane na dane H.P. a faktycznie użytkowane przez niego oraz na rzecz P.1. sp. z o.o. i C. S.A. tytułem spłaty wierzytelności których był faktycznym beneficjentem, tj. przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r., za które na podstawie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 37b k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. z art. 35 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r. wymierzył mu karę 2 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę 1 roku ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (pkt III);
4. w okresie od dnia 20 września 2012 r. do dnia 30 września 2012 r., w nieustalonym miejscu, działając z góry powziętym zamiarem, w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyroku zaocznego z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03 udaremnił zaspokojenie swojego wierzyciela T. S.A. poprzez ukrycie składników swojego majątku zagrożonych zajęciem – środków pieniężnych pochodzących z umowy pożyczki z dnia 20 września 2012 r. na kwotę 100.000 zł poprzez doprowadzenie do przelania ich na konto [...]

zarejestrowane na dane H.P. a faktycznie użytkowane przez niego, tj. przestępstwa z art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r., za które na podstawie art. 300 § 2 k.k. w zw. z art. 37b k.k. w zw. z art. 34 § 1 i § 1a pkt 1 k.k. w zw. z art. z art. 35 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r. wymierzył mu karę 1 miesiąca pozbawienia wolności oraz karę 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (pkt IV).

Jednocześnie na podstawie art. 85 § 1 i § 2 k.k. i art. 87 § 2 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym na dzień 23 czerwca 2020 r. orzeczone wobec M.P. kary jednostkowe pozbawienia wolności i ograniczenia wolności połączył i wymierzył mu karę łączną 3 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną 1 roku i 6 miesięcy ograniczenia wolności polegającą na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym (pkt V). Ponadto wyrok zawierał rozstrzygnięcie w stosunku do innych oskarżonych (pkt VI-XI) oraz orzeczenie o przepadku i zwrocie dowodów rzeczowych (pkt XII i XIII), a także o kosztach sądowych (pkt XIV wyroku).

Od tego wyroku apelację wywiedli: prokurator, jeden z oskarżonych oraz obrońcy wszystkich oskarżonych, w tym M.P. Oskarżyciel publiczny zaskarżył powyższy wyrok m.in. na niekorzyść M.P. w całości, zarzucając przy tym obrazę przepisów postępowania mającą wpływ na treść wyroku, tj. art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k. poprzez zaniechanie wyraźnego wskazania w opisie czynów przypisanych M.P. oraz innemu z oskarżonych, iż poszczególne działania wchodzące w skład przypisanych im czynów ciągłych były podejmowane „w krótkich odstępach czasu”, a także rażącą niewspółmierność kary orzeczonej wobec M.P. W odniesieniu do M.P. prokurator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie w opisach czynów przypisanych ww. faktu, iż jego działania były podejmowane w krótkich odstępach czasu, jak również wymierzenie za każdy z przypisanych mu czynów kary 2 lat pozbawienia wolności oraz kary łącznej w wymiarze 3 lat pozbawienia wolności.

Z kolei obrońca M.P. w apelacji podniósł następujące zarzuty:

1. obrazy przepisów postępowania, a mianowicie art. 4 k.p.k., art. 5 § 2 k.p.k. i art. 7 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k., która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, bowiem w jej następstwie doszło do błędnych ustaleń faktycznych w zakresie wystąpienia w czynach przypisywanych oskarżonemu M.P. w punktach I, II, III i IV zaskarżonego wyroku karalnego skutku w postaci udaremnienia zaspokojenia roszczeń T. S.A. stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyrokiem zaocznym z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03, następstwem czego było błędne przyjęcie, iż oskarżony M.P. udaremnił zaspokojenie T. S.A. podczas gdy:
    1. w wyniku postępowania egzekucyjnego toczącego się w okresie objętym czynami ujętymi w punktach I i II wierzyciel T. S.A. uzyskał częściowe zaspokojenie co najmniej w kwocie 6.000 zł, na które składała się między innymi kwota 4.910,38 zł przelana na rzecz Komornika J.P. z zajętego rachunku bankowego M.P.;
    2. oskarżony M.P. w okresie objętym czynami ujętymi w punktach I, II, III i IV zaskarżonego wyroku dysponował innymi niż wierzytelność o wypłatę wynagrodzenia za pracę w spółce A. S.A. składnikami majątku, w szczególności:
        1. gotówką w kwocie nie niższej niż 262.000 zł,
        2. wierzytelnościami pieniężnymi wobec H.P., A. S.A., A. sp. z o.o. oraz C.1. sp. z o.o. i innych podmiotów na łączną kwotę nie mniejszą niż 2.000.000 zł,
        3. 540 udziałami w spółce L. sp. z o.o. o wartości nominalnej równej 270.000 zł,

    z których to składników majątku oskarżonego M.P. pokrzywdzony T. S.A. mógł w całości zaspokoić roszczenia stwierdzone prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyrokiem zaocznym z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03, lecz do tego nie doszło wobec bezczynności pokrzywdzonego;
4. obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., art. 2 § 1

k.p.k. i art. 7 k.p.k., polegającej na przyjęciu przez sąd pierwszej instancji, iż po stronie oskarżonego M.P. wystąpił zamiar bezpośredni kierunkowy polegający na tym, że działał on ze z góry powziętym zamiarem w celu udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyroku zaocznego z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03, obejmującego roszczenia T. S.A. pomimo tego, iż:

1. brak dowodów oraz poszlak potwierdzających, iż w okresie objętym czynami opisanymi w punktach I i II zaskarżonego wyroku M.P. miał wiedzę o tym, iż została wobec niego wszczęta egzekucja, gdyż ani postanowienie o wszczęciu egzekucji, ani zawiadomienia o zajęciach nigdy nie zostały doręczone ani bezpośrednio M.P., ani dorosłemu domownikowi zamieszkującemu pod adresem ul. [...], ponieważ oskarżony M.P. w roku 2010 nie zamieszkiwał pod tym adresem, co wynika między innymi z protokołu czynności przeprowadzonej przez Komornika J.P. pod tym adresem w dniu w dniu 4 kwietnia 2010 r. i sporządzonego przez Komornika w tym samym dniu (k. 34 akt egzekucyjnych), a osoba o nazwisku M.P.1. nigdy nie zamieszkiwała pod tym adresem, bowiem nie jest to ani członek rodziny oskarżonego, ani osoba w jakikolwiek sposób z nim powiązana,
2. w okresie objętym czynami przypisanymi w punktach III i IV zaskarżonego wyroku wobec oskarżonego M.P. nie toczyło się już postępowanie egzekucyjne, które zostało umorzone w dniu 20 czerwca 2012 r.;

3. obrazy przepisów postępowania, która mogła mieć wpływ na treść zaskarżonego wyroku, a mianowicie naruszenie art. 5 § 2 k.p.k., art. 4 k.p.k. i art. 7 k.p.k., poprzez oparcie poczynionych ustaleń faktycznych na dowolnie wybranej części materiału dowodowego, przy wybiórczym potraktowaniu zebranych dowodów i oparcie wyroku nie na podstawie całokształtu okoliczności sprawy, a jedynie na wybranych fragmentach ustalonego stanu faktycznego i to w sposób sprzeczny z obowiązkiem dochodzenia prawdy, albowiem niespełniający wymogu rozważenia wszystkich dowodów w ich całokształcie i we wzajemnym powiązaniu, tak na korzyść, jak i na niekorzyść

oskarżonego oraz nierozstrzygnięciu zachodzących w sprawie i niedających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego oraz dokonaniu oceny dowodów z naruszeniem zasad prawidłowego rozumowania, wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, przy jednoczesnym naruszeniu zasady obiektywizmu, co skutkowało naruszeniem zasady swobodnej oceny dowodów i poczynieniem błędnych ustaleń faktycznych polegających na przyjęciu, iż:

1. oskarżony M.P. wobec zagrożonych zajęciem składników swojego majątku, tj. środków pieniężnych pochodzących z pożyczek udzielonych mu przez A. S.A. podjął jakiekolwiek czynności, które mogą być uznane za ukrywanie, w szczególności, że zataił przed wierzycielem lub organem egzekucyjnym – Sądem lub Komornikiem - jakie są składniki jego majątku lub ukrył te składniki, podczas gdy skład i wartość majątku dłużnika M.P. nie uległa w okresie objętym zarzutami zmniejszeniu, a nadto na dłużniku M.P. w okresie objętym zarzutami nie ciążył obowiązek samorzutnego ujawnienia bądź wierzycielowi, bądź organom egzekucyjnym jakie aktywa stanowią składniki jego majątku, w szczególności więc oskarżony M.P. nie ukrył ani środków pieniężnych, ani wierzytelności wynikających z udzielonych mu przez A. S.A. pożyczek z dnia 20 maja 2011 r. w kwocie 131.786 zł, z dnia 17 sierpnia 2011 r. w kwocie 196.376 zł, z dnia 27 czerwca 2012 r. w kwocie 199.343 zł i z dnia 20 września 2012 r. w kwocie 100.000 zł,
2. środki pieniężne pochodzące z czterech udzielonych oskarżonemu M.P. przez A. S.A. pożyczek z dnia 20 maja 2011 r. w kwocie 131.786 zł, z dnia 17 sierpnia 2011 r. w kwocie 196.376 zł, z dnia 27 czerwca 2012 r. w kwocie 199.343 zł i z dnia 20 września 2012 r. w kwocie 100.000 zł przelane na konto [...] zarejestrowane na dane H.P. zostały wykorzystane przez M.P., podczas gdy z zebranych dowodów wynika, iż wydatkowała je H.P. na cele związane bądź z nabyciem stanowiących jej własność nieruchomości położonych przy ul. [...] i [...]1 w W., bądź ze spłatą zobowiązań kredytowych zaciągniętych w związku

z nabyciem opisanych wyżej nieruchomości, bądź przeznaczając uzyskane środki z pożyczek na własne potrzeby.

W efekcie tak sformułowanych zarzutów obrońca wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie M.P. od stawianych mu zarzutów.

Sąd Okręgowy w Warszawie, po rozpoznaniu wszystkich apelacji, wyrokiem z dnia 22 października 2021 r., sygn. akt IX Ka 826/20 zmienił zaskarżony wyrok m.in. w ten sposób, że w stosunku do M.P. uzupełnił opis czynów przypisanych wymienionemu w pkt I, II, III i IV zaskarżonego wyroku o stwierdzenie, iż wszystkie działania wchodzące w skład przypisanych w tych punktach czynów ciągłych zostały podjęte w krótkich odstępach czasu. Względem wymienionego w pozostałej części zaskarżony wyrok został utrzymany w mocy. Orzeczenie zawierało także rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

Od powyższego wyroku kasację wywiódł obrońca M.P., który w tym nadzwyczajnym środku zaskarżenia zarzucił:

1. w zakresie kwalifikacji prawnej czynów objętych punktami I i II wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) – rażącą obrazę przepisów prawa materialnego – art. 300 § 2 k.k., przez jego błędną wykładnię, sprowadzającą się do poglądu, iż oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamię „udaremnienia zaspokojenia swojego wierzyciela", tj. T. S.A., podczas gdy zgodnie z ustaleniami Sądu Okręgowego w Warszawie (str. 22 uzasadnienia wyroku) w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika J.P. przeciwko oskarżonemu M.P. doszło do częściowego zaspokojenia roszczeń pokrzywdzonego wierzyciela stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem Sądu Okręgowego w Zielonej Górze, Wydział V Gospodarczy – wyrokiem zaocznym z dnia 22 grudnia 2003 r. w sprawie V Gc 565/03, albowiem wierzyciel w wyniku egzekucji zakończonej w dniu 20 czerwca 2012 r. otrzymał kwotę 5.950,21 zł, z czego kwotę 4.910,38 zł wyegzekwowano dnia 6 września 2011 r. skutkiem czego było nieuzasadnione uznanie oskarżonego M.P. za winnego zarzucanych mu czynów, podczas gdy w związku dekompletacją znamion zarzucanego oskarżonemu występku z art. 300 § 2 k.k. należało go uniewinnić;

2. w zakresie kwalifikacji prawnej czynów objętych punktami I, II, III i IV wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) rażącą obrazę prawa materialnego – art. 300 § 2 k.k., przez jego błędną wykładnię, sprowadzającą się do poglądu, iż mające być przedmiotem czynności wykonawczych środki pieniężne pochodzące z udzielonych oskarżonemu przez A. S.A. pożyczek były mieniem oskarżonego, podczas gdy przedmiotowe środki pieniężne, które oskarżony miał dopiero otrzymać wskutek wykonania opisanych umów pożyczek w dniach ich zawierania stanowiły własność A. S.A., a z chwilą przelania tych środków pieniężnych na rachunek H.P. stały się jej własnością, a nie własnością oskarżonego, a skutkiem opisanego uchybienia było nieuzasadnione uznanie oskarżonego M.P. za winnego zarzucanych mu czynów, podczas gdy w związku dekompletacją znamion zarzucanego oskarżonemu występku z art. 300 § 2 k.k. należało go uniewinnić;
3. w zakresie czynów objętych punktami I, II, III i IV wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) - rażącą obrazę przepisów prawa materialnego – art. 300 § 2 k.k. w związku z art. 2 k.k. i art. 801 k.p.c., art. 827 § 1 k.p.c. i art. 913 § 1 k.p.c., przez jego błędną wykładnię, sprowadzającą się do poglądu, iż oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamię „ukrywania składników swojego majątku, które były zagrożone zajęciem", podczas gdy zachowanie oskarżonego określone w opisie czynów mu przypisanych jako „ukrywanie” nie przybrało ani postaci zaprzeczania, że oskarżonemu przysługują środki pieniężne pochodzące z pożyczek udzielonych mu przez A. S.A., ani postaci zatajania, że te środki pieniężne znajdują się w określonym miejscu, natomiast zwykłego milczenia oskarżonego co do składników majątkowych, których własność ma nabyć dopiero w przyszłości nie można uznać za wypełniające znamię „ukrywania”, ponieważ na oskarżonym w związku z tym, że ani Komornik nie wezwał oskarżonego do złożenia wyjaśnień (w trybie art. 801 k.p.c. obowiązującym w okresie objętym zarzutami), ani nie doszło do wyjawienia majątku przez oskarżonego (w trybie art. 913 § 1 k.p.c.), ani też nie wysłuchano oskarżonego przed umorzeniem postępowania (w trybie art.

827 § 1 k.p.c.), a w związku z tym na oskarżonym nie ciążył ustawowy obowiązek ujawnienia składników swojego majątku, czego nie uwzględnił Sąd Okręgowy w Warszawie i skutkiem tego było nieuzasadnione nieuwzględnienie apelacji obrońcy oskarżonego M.P. i uznanie go za winnego zarzucanych mu czynów, podczas gdy w związku dekompletacją znamion zarzucanego oskarżonemu występku z art. 300 § 2 k.k. należało go uniewinnić;

4. w zakresie czynów objętych punktami I, II, III i IV wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) rażącą obrazę prawa procesowego – art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 413 § 2 pkt 1 k.p.k., stosowanym w postępowaniu odwoławczym odpowiednio z mocy art. 458 k.p.k. oraz art. 437 § 2 k.p.k., polegającą na niezasadnym uznaniu przez Sąd Okręgowy w Warszawie, iż zgromadzony w postępowaniu przygotowawczym i jurysdykcyjnym materiał dowodowy nie jest wystarczający do zmiany zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) wskutek czego sąd drugiej instancji nie dokonał zmian w opisie czynów przypisanych oskarżonemu M.P. zastępując słowo „udaremnił” słowem "uszczuplił” i skutkiem czego było wydanie orzeczenia, w którym opis czynów przypisanych oskarżonemu nie odpowiada rzeczywistemu przebiegowi zdarzeń ustalonemu przez sądy obu instancji;
5. w zakresie czynów objętych punktami II i IV wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) rażącą obrazę prawa procesowego – art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 438 pkt 2 k.p.k. i art. 437 § 2 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k., polegającą na pominięciu przez Sąd Okręgowy w Warszawie przy rekonstruowaniu okoliczności stanu faktycznego sprawy dowodów zgromadzonych w aktach sprawy, a mianowicie zeznań świadków, wyjaśnień oskarżonych dokumentów w postaci historii rachunku bankowego o numerze [...], dokumentów znajdujących się na kartach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornik J.P. o sygn. [...] oraz powszechnie dostępnych danych znajdujących się w Krajowym Rejestrze Przedsiębiorców, niewymagających

przedkładania wyciągów, z których to dowodów wynika niezbicie, iż w okresie objętym zarzutami oskarżony M.P. dysponował stanowiącymi jego własność składnikami majątku o wartości co najmniej 2.532.000 zł, pozwalającymi na całkowite zaspokojenie roszczeń wierzyciela, a mianowicie gotówką w kwocie nie mniejszej niż 262.000 zł, wierzytelnościami pieniężnymi wobec H.P., A. S.A., A. sp. z o.o. oraz C.1. sp. z o.o. i innych podmiotów na łączną kwotę nie mniejszą niż 2.000.000 zł oraz 540 udziałami w spółce L. sp. z o.o. o wartości nominalnej równej 270.000 zł, a skutkiem opisanego uchybienia było nietrafne przyjęcie przez Sąd Okręgowy w Warszawie, iż opisane wyżej składniki majątku M.P. zostały wskazane jedynie na potrzeby środka odwoławczego, a co do wierzytelności, to że „brak dowodów, iż były wymagalne", podczas gdy przywołany wyżej materiał dowodowy został zgromadzony jeszcze w postępowaniu przygotowawczym z inicjatywy oskarżyciela publicznego, lecz nie został należycie zbadany i uwzględniony przy wydawaniu orzeczeń zarówno przez sąd pierwszej, jak i sąd drugiej instancji, a następstwem tego jest brak prawidłowych ustaleń, czy zachodził związek pomiędzy zarzucanym oskarżonemu działaniem, polegającym na przekazaniu na rachunek bankowy H.P. środków pieniężnych z udzielonych mu przez A. S.A. pożyczek z dnia 20 maja 2011 r. w kwocie 131.786 zł, z dnia 17 sierpnia 2011 r. w kwocie 196.376 zł, z dnia 27 czerwca 2012 r. w kwocie 199.343 zł i z dnia 20 września 2012 r. w kwocie 100.000 zł, a karalnym skutkiem w postaci doprowadzenia do udaremnienia zaspokojenia wierzyciela, podczas gdy jeśli opisane czynności dotyczące opisanych wyżej środków pieniężnych pochodzących z pożyczek nie miały realnego wpływu na zaspokojenie wierzyciela, to nie doszło do realizacji znamion występku z art. 300 § 2 k.k. i Sąd Okręgowy w Warszawie winien bądź uniewinnić oskarżonego, bądź uchylić zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r. (sygn. V K 707/19) i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania, jeśli oceniłby, że zachodzi konieczność przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości.

Podnosząc powyższe zarzuty, kasator wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 lipca 2020 r., sygn. akt V K 707/19 i uniewinnienie M.P., względnie o uchylenie zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego i przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania. Kasacja zawierała także wniosek w trybie art. 532 § 1 k.p.k., który na mocy postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt II KK 429/22 nie został uwzględniony.

Prokurator w pisemnej odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna w części, w jakiej podnosiła zarzut rażącego naruszenia przepisów wyznaczających obowiązek sprawowania przez sąd drugiej instancji należytej kontroli odwoławczej.

W pierwszej kolejności odnieść się jednak należy do tych zarzutów, które nie znalazły akceptacji Sądu Najwyższego. W tym celu przypomnieć trzeba, że co do zasady kasacja przysługuje stronie od prawomocnego wyroku sądu odwoławczego kończącego postępowanie (art. 519 k.p.k.). Oznacza to, że określone zarzuty kasacyjne winny być kierowane w stosunku do orzeczenia sądu *ad quem*, a nie sądu pierwszej instancji. W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy w Warszawie wprawdzie zmienił wyrok sądu *a quo*, jednak wyłącznie w odniesieniu do uzupełnienia opisu czynów przypisanych M.P. o działanie w krótkich odstępach czasu. Oznacza to, że nie stosował przepisów prawa materialnego wskazanych przez skarżącego w zarzutach opisanych w punktach 1-3 kasacji, w szczególności art. 300 § 2 k.k. Przepisy te stosował wyłącznie sąd pierwszej instancji, co oznacza, że sąd odwoławczy nie mógł ich naruszyć. Ten ostatni był jedynie zobowiązany do skontrolowania – w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów – prawidłowości zastosowania przepisów prawa materialnego. Analiza apelacji obrońcy wskazuje jednak, że w powyższym środku odwoławczym nie podnosił on tego rodzaju uchybień, zwłaszcza obrazy art. 300 § 2 k.k.

Niezależnie od powyższych mankamentów kasacji, skarżący podniósł również zarzuty naruszenia przepisów wyznaczających standardy rzetelnej kontroli odwoławczej (zarzuty 4 i 5), które rekonstruowane w myśl art. 118 § 1 k.p.k. z uwzględnieniem uzasadnienia skargi, okazały się zasadne.

W judykaturze i doktrynie nie budzi wątpliwości, że z innym rażącym naruszeniem prawa, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia w rozumieniu art. 523 § 1 zd. pierwsze k.p.k. możemy mieć do czynienia m.in. wówczas, gdy zarzuty sformułowane w zwykłym środku odwoławczym zostaną w ogóle pominięte przez sąd *ad quem* (art. 433 § 2 k.p.k.), bądź w sytuacji, w której wprawdzie staną się przedmiotem rozważań sądu drugiej instancji, lecz w sposób odbiegający od wymogu rzetelnej ich oceny (art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k.). Oczywistym jest, że ową rzetelność rozumieć należy nie tylko jako formalne odniesienie się do podniesionych zarzutów, lecz także, a być może przede wszystkim, jako merytoryczną zasadność ich oceny (zob. m.in. wyrok SN z 21 października 2010 r., III KK 167/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2023).

W tym zakresie rację ma kasator, że wskazanym obowiązkom sąd odwoławczy nie sprostał. Przestępstwo stypizowane w art. 300 § 2 k.k. należy do kategorii tzw. przestępstw skutkowych. Jego dokonanie wymaga bowiem udaremnienia lub uszczuplenia zaspokojenia swego wierzyciela (zob. m.in. wyrok SN z dnia 18 października 1999 r., II KKN 230/99, LEX nr 39102; wyrok SN z 8 stycznia 2008 r., III KK 368/07, LEX nr 346549; wyrok SN z 14 czerwca 2011 r., IV KK 31/11, LEX nr 848167; wyrok SN z 28 marca 2019 r., V KK 119/18, LEX nr 2701401). W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że nie każda czynność rozporządzająca majątkiem dłużnika w toku egzekucji lub w sytuacji zagrożenia egzekucją, prowadzi do poniesienia odpowiedzialności karnej z art. 300 § 2 k.k. Uzasadniają ją tylko takie rozporządzenia składnikami majątku, które mają realny wpływ na udaremnienie lub ograniczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z 1 grudnia 2015 r., V KKN 83/00, LEX nr 53056 i post. SN z 4 listopada 2002 r., III KK 283/02, OSNKW 2003/3-4/34). Ustalenie, że udaremnianie lub uszczuplanie zaspokojenia wierzyciela nastąpiło *in concreto* w rezultacie rozporządzenia przez oskarżonego tym składnikiem majątku, który był zajęty lub zagrożony zajęciem należy do istoty przestępstwa z art. 300 § 2 k.k., a stwierdzenie tej okoliczności w opisie

czynu jest warunkiem uznania, że sprawca wypełnił swym zachowaniem odnośne znamię ustawowe (*vide* wyrok SN z 1 grudnia 2015 r., V KK 351/15, LEX nr 1938693). Powyższe okoliczności mają kluczowe znaczenie, albowiem obrońca oskarżonego w apelacji kwestionował m.in. ocenę dowodów i poczynione na tej podstawie ustalenia, że oskarżony działaniami opisanymi w przypisanych mu czynach udaremnił zaspokojenie T. S.A. w sytuacji, gdy wierzyciel nie tylko uzyskał w toku egzekucji kwotę 6.000 zł, lecz także mógł się zaspokoić z innych składników majątkowych oskarżonego w postaci środków pieniężnych w kwocie 262.000 zł, wierzytelności na łączną kwotę nie mniejszą niż 2.000.000 zł oraz 540 udziałami w spółce L. sp. z o.o. o wartości nominalnej 270.000 zł (*vide* zarzut nr I apelacji obrońcy oskarżonego). Odnosząc się do powyższych argumentów, sąd *ad quem* stwierdził, iż „[Z]arzut opisany w punkcie 1.1 apelacji należy uznać za bezzasadny wszak oczywistym jest, że wskazane w nim kwoty dowodzą, iż zaspokojenie wierzyciela było śladowe. Ich wyegzekwowanie nie wykluczało, że wszelkie późniejsze działania podejmowane przez M.P. zmierzały do udaremnienia wykonania orzeczenia Sądu. Podobnie należy ocenić zarzut zawarty w punkcie 1.2. Za zupełnie chybiony należy uznać stwierdzenie skarżącego, iż przyczyną braku zaspokojenia w niniejszej sprawie była bezczynność wierzyciela. Oczywistym jest bowiem, iż w sprawie toczyła się egzekucja komornicza lecz została umorzona w dniu 20 czerwca 2012 roku w związku ze stwierdzeniem bezskuteczności. W takiej natomiast sytuacji należy stwierdzić, iż wskazane w tym zarzucie składniki majątku M.P. zostały wskazane jedynie na potrzeby środka odwoławczego. Jeżeli chodzi o wierzytelności, które rzekomo mu służyły to brak jest dowodów iż były one wymagalne. Wbrew twierdzeniom skarżącego M.P. nie dysponował także gotówką przynajmniej w taki sposób aby pozostawała ona w zasięgu działania organów egzekucyjnych działających na zlecenie wierzyciela. Prawidłowe są bowiem ustalenia Sądu z których wynika, iż w chwili kiedy doszło do popełnienia czynu M.P. nie dysponował własnych kontem bankowym umożliwiającym przechowywanie środków pieniężnych. Jeżeli zaś chodzi o środki znajdujące się na rachunku bankowym H.P. to oczywistym jest, że nie podlegały one zajęciu w sytuacji kiedy konto nie stanowiło własności dłużnika”.

Z przytoczonego powyżej *in extenso* uzasadnienia zaskarżonego wyroku w odniesieniu do pierwszego z zarzutów sformułowanych w apelacji wynika, że sąd

odwoławczy dostrzega fakt, iż wierzyciel uzyskał w toku egzekucji zaspokojenie z majątku oskarżonego w kwocie kilku tysięcy złotych, która to okoliczność jest bezsprzeczna (*vide* k. 29, 104v, 123, 145v). Nie wyprowadza z niej jednak właściwych wniosków, co do niezasadnego przypisania oskarżonemu skutku w postaci udaremnienia zaspokojenia T. S.A., wskazanego w opisie wszystkich przypisanych mu czynów. W orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że przez „udaremnienie zaspokojenia wierzyciela" rozumieć należy wyłącznie całkowite uniemożliwienie zaspokojenia jego roszczenia – wierzyciel nie znajdzie zaspokojenia nawet w części. Natomiast przez „uszczuplenie zaspokojenia wierzyciela" należy rozumieć zmniejszenie zaspokojenia wierzyciela, a więc uniemożliwienie zaspokojenia jego roszczenia w jakiejkolwiek części (zob. wyrok SN z 3 lipca 2007 r., II KK 336/06, LEX nr 299185). Nieuprawnionym jest zatem przypisanie sprawcy skutku w postaci „udaremnienia zaspokojenia wierzyciela” w sytuacji, gdy ten uzyskał zaspokojenie swej wierzytelności w jakiejkolwiek części i to nawet, gdy będzie ono miało charakter „śladowy”. Oczywiście sytuacja taka nie uniemożliwia przyjęcia, że sprawca działał w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu. Wszak czym innym jest cel w jakim on działał, a czym innym skutek, który swoim zachowaniem wywołał. Niemniej jednak prawidłowy opis czynu przypisanego z art. 300 § 2 k.k. winien zawierać oba wskazane elementy, tj. cel działania i skutek. Sąd *ad quem* zdaje się o tym zapominać odnosząc się wyłącznie do tego pierwszego, całkowicie ignorując, że skarżący kwestionuje właśnie rzeczony skutek. O ile więc rację ma sąd odwoławczy, że wyegzekwowanie przez wierzyciela nieznacznych kwot nie wyklucza, że wszelkie późniejsze działania podejmowane przez oskarżonego zmierzały do udaremnienia wykonania orzeczenia sądu, to nie sposób uznać, że w ten sposób odnosi się merytorycznie do podniesionego zarzutu.

Sąd *ad quem* całkowicie zignorował również fakt, iż z akt sprawy wynika, że oskarżony M.P. w chwili zarzucanych mu czynów posiadał 540 udziałów w L. sp. z o.o. o łącznej wartości 270.000 zł (k. 152). Twierdzenie obrońcy oskarżonego z całą pewnością nie jest więc gołosłowne i sformułowane wyłącznie na potrzeby składanego środka odwoławczego. Obowiązkiem sądu odwoławczego było zatem zweryfikowanie znajdujących się w aktach sprawy informacji, w tym wartości wskazanych udziałów, a następnie ustalenie powodów odstąpienia przez wierzyciela

od próby zaspokojenia się z tego składnika majątkowego. Tym bardziej, że w 2005 r. komornik na wniosek T. S.A. podejmował próby egzekucji z udziałów posiadanych przez oskarżonego w innej spółce (k. 263-274). Wskazane kwestie mają kluczowe znaczenie z punktu widzenia zakresu odpowiedzialności karnej M.P.

Powyższe uchybienia wskazują jednoznacznie, że sąd *ad quem* rozpoznając apelację obrońcy oskarżonego M.P. dopuścił się rażącej obrazy przepisów art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. Uchybienia te miały istotny wpływ na treść zapadłego orzeczenia. Nie tylko doprowadziły do usankcjonowania opisu przypisanego oskarżonemu czynu w sposób nieadekwatny do poczynionych ustaleń faktycznych, lecz także mogły skutkować jego niezasadnym skazaniem co najmniej w części. Pamiętać bowiem należy, że jeżeli czynność rozporządzająca majątkiem dłużnika nie miała realnego wpływu na zaspokojenie wierzyciela, to w obliczu braku szkodliwych następstw, za które przyjmiemy udaremnienie (uszczuplenie) takiego zaspokojenia, nie dojdzie do wypełnienia znamion przestępstwa. Według sądu pierwszej instancji oskarżony M.P. miał ukrywać środki pieniężne w kwotach odpowiednio 131.786 zł (I czyn), 196.376 zł (II czyn), 199.343 zł (III czyn) i 100.000 zł (IV czyn). Tymczasem udokumentowana na chwilę obecną wartość mienia oskarżonego, z którego pokrzywdzony mógł się zaspokoić wynosi co najmniej 270.000 zł. Do tego dochodzi kwota 6.396,63 zł wyegzekwowana przez komornika.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w odniesieniu do M.P. i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Procedując ponownie, sąd ten raz jeszcze wnikliwie rozpozna zarzuty podniesione w apelacji obrońcy oskarżonego M.P., z uwzględnieniem powyższych wskazań, a następnie wyda rozstrzygnięcie z pełną, wyczerpującą argumentacją, gdy ewentualnie zostanie sporządzone pisemne uzasadnienie, które winno spełniać standardy zawarte w art. 457 § 3 k.p.k. w związku z art. 433 § 2 k.p.k.

Na obecnym etapie Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku na korzyść pozostałych współoskarżonych w oparciu o treść przepisu art. 536 k.p.k. w zw. z art. 435 k.p.k. Zostali oni skazani m.in. za pomocnictwo, które stanowi odrębny typ czynu zabronionego. Oznacza to, że zachowanie bezpośredniego wykonawcy (w tym przypadku M.P.) nie wpływa na zakres

odpowiedzialności pomocnika. Tak więc okoliczności, które legły u podstaw uchylenia zaskarżonego wyroku wobec M.P. nie mają bezpośredniego znaczenia z punktu widzenia odpowiedzialności karnej H.P. i M.M.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku, nakazując zwrot opłaty od kasacji na podstawie art. 527 § 4 k.p.k.

(P.B.)
[ł.n]